

Una boira que encara entela massa memòria històrica

LLORENÇ SOLDEVILA I BALART

Text base sobre el qual es va fer la presentació de la novel·la *Boira*, de Rosa Vila el passat dia 16 d'abril de 2010 al Saló de Pedra del Capítol argentoní.

Boira, és la segona incursió en el camp de la narrativa de ficció de Rosa Vila, després de la seva estrena amb *No obris a desconeguts nena!* (1995), un conjunt de contes que ja apuntaven cap a l'eclosió d'una autora que té com a necessitat vital explicar històries, les seves i la dels altres. Amb aquesta novel·la a més va guanyar l'accésit al Premi ciutat de Mollerussa, 2004.

En la contracoberta del llibre ja se'ns donen algunes de les línies argumentals i la trama central de la novel·la: "De què va?. Doncs va d'un viatge molt llarg, de més de cinquanta anys. Va d'una guerra, o dues i, per tant, de dues postguerres i d'una dona que fa camí entre aquestes dues guerres i de les persones que de prop o de lluny, la hi acompanyen. També va del per què del no retorn, potser perquè va de l'esforç per buscar la identitat. Va de la ratlla misteriosa que separa o uneix vida i escriptura, per la confluència entre personatge, autor i lector." I segueix, posant l'accent en la confusió de límits de realitat i ficció i d'identificació de l'autora amb la personalitat d'el protagonista: "Encara que, de fet, aquesta novel·la és un engany. Sembla la història d'una dona exiliada a França, per culpa de la Guerra civil, però en realitat és la història d'un autor en busca de l'ànima de la seva protagonista. D'una *Boira*

Presentació de la novel·la *Boira* de Rosa Vila al Saló de Pedra, el 16 d'abril de 2010, amb lectures del llibre ambientades amb música en directe.

o dues? Només el lector podrà decidir si les ha trobat."

De fet, el punt de vista narratiu, canviant i polièdric segons les

necessitats narratives, persegueix una manera de com qui no vol de narrar un drama humà que pot tenir analogies amb molts dels

drames que es van viure arran de la Guerra Civil. Ara bé, ens és narrat com si no hi hagués voluntat dramàtica, denunciadora, de memòria històrica, aspectes que, evidentment, sí que hi són. De fet, molt cap al final, l'autora és prou conscient de la complexitat del camí triat: "per això vaig seguir-ne un camí, el més difícil: el coral. Segurament he triat una tècnica massa complicada per estrenar-me en novel·la." (p. 164) I, encara, fet prou rellevant la decisió salomònica de donar

[...] Sí, ja sé que no ven novel·lar sobre una persona normal que s'enfada i protesta, que es cansa, que s'emociona, que canta i balla i que sent dolor i plaer com tothom. " (p. 48)

Uns informes i ficcions prèvies de l'autor ens situen en el marc adequat per iniciar la història. Així, la descripció del cafè parisenc feta per Antoni Marí d'on arrenca la part més ficcional o fantàstica en què pren vida el Liró de la cafetera i es fan referències a Alícia al país de les meravelles, i el mateix autor/narrador afirma: "És clar que sempre tinc el recurs de fer-me petit per capbussar-me dins aquella tetera envernissada que els nois del bar no em volen regalar ni vendre" (p. 19).

La novel·la s'estructura en dos llibres en què predomina la forma de diàleg, a semblança amb els diàlegs clàssics i disputes medievals (*Disputa de l'ase, Disputa d'en Buc i son cavall*), amb la forma inicial de "*Diu l'autor...*", de fet aquesta fórmula és vàlida entre l'autor i el Liró. Però, també, per facilitar la posició del lector en la progressió narrativa, les diferents intervencions dels personatges, moltes d'elles estructurades en forma de flashbacks, també van encapçalades per "Diu..."

Així els personatges: Pere (el marit), Lola i Marina (filles), Marcel i Thièrri (la parella d'homosexuals del cafè de París que l'habituen al te); Sió (amiga de Banyuls), Jacques (fill dels mig parents de Banyuls), Artur Pou (l'amant), Wanda Minowska i Dia (parella de poloneses) van deliberant, reflexionant o, simplement, opinant sobre les ventures i desventures de la protagonista.

El llibre primer és un exordi que narra la fugida, en què se'ns

presenta de manera contundent per part d'una de les filles com era la protagonista (p. 9-10), seguit d'una presentació a manera de pròleg en què se'ns presenta l'autor Antoni Marí i Mateu que no sap ben bé en què consistirà la seva aventura narrativa (p. 11). Té tres parts: la primera, la més llarga que narra les peripècies d'Antònia, Tònia, Antoinette i Mme. Boira.

La segona centrada amb les vivències de Banyuls i estades a París on va per conviure-hi la neta. Premonitòriament, s'hi introdueixen fragments de memòria de la Dia i una carta d'aquesta al seu germà Erich.

La tercera part conté: els records dels anys setanta; un casset de l'Antònia Boira, amb les darreres confidències, amb data d'octubre de 1989, que és l'única vegada que surt la seva veu ni que sigui de manera també indirecta; i una denominada "La comparsa assaja un dol" en què l'autor/narrador, amb un aire de *troupe* teatral, dona la paraula per darrer cop als diferents personatges i s'acomien. Tanca la comparsa l'autor amb les confessions ja referides al principi.

El llibre segon, molt breu i molt més líric, és com una mena de contrapunt de la història. S'inicia amb la "Nota de l'editor" com a pretext per donar veu a Dia que, amb el seu inspirat dietari disposat en cinc dies d'anotacions tant de memòria com d'evocacions poètiques, clou de manera original aquesta història èpica, sorgida de la quotidianitat, d'una dona que va voler ser ella per damunt dels avatars de la història, la general i la familiar. Tot un símbol de reinterpretació de la memòria que és emboirada pel temps i la llunyania cronològica.

L'autora ens presenta la triplicitat i normalitat de la

protagonista: "De moment parteixo d'uns quants

capítols, segurament desenfocats encara, sobre unes

vides que s'han anat creuant amb les tres Boires:

l'Antònia de Xert, la Tònia de Gràcia i l'Antoinette

de França... [...] Sí, ja sé que no ven novel·lar sobre

una persona normal que s'enfada i protesta, que es

cansa, que s'emociona, que canta i balla i que sent

dolor i plaer com tothom. "

veu a la protagonista, tot ho sabem a partir d'altres punts de vista, de d'altres personatges. En un altre moment, més a l'inici, en una mena de diàleg amb l'interessant i original Liró, de fet un dels personatges que fan avançar la trama des d'una posició crítica i escèptica a tot el que diu l'autor, l'autora ens presenta la triplicitat i normalitat de la protagonista: "De moment parteixo d'uns quants capítols, segurament desenfocats encara, sobre unes vides que s'han anat creuant amb les tres Boires: l'Antònia de Xert, la Tònia de Gràcia i l'Antoinette de França..."